

Sygn. akt I C 115/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Choczaj

Protokolant: sekr. sąd. Patrycja Tokarek

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa R. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi(...)

i Prezesowi (...)

o odszkodowanie

1. oddala powództwo,
2. nie obciąża powoda R. K. kosztami zastępstwa prawnego,
3. przyznaje i wypłaca adw. E. P. z środków budżetowych Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 4 428,00 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi R. K. z urzędu.

Sygn. akt I C 251/16

UZASADNIENIE

R. K. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 156 000,00 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie sędziego Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, E. T.. W uzasadnieniu wskazał, że swoim orzeczeniem sędziego bezprawnie pozbawiła go możliwości dochodzenia należności za korzystanie z działki, która stanowi jego własność na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 10 listopada 2004 roku, sygn. I Ns 1537/03. Podał, że na wartość przedmiotu sporu składa się wynagrodzenie za umieszczenie dwóch billboardów reklamowych, po 78 000,00 zł za każdy z nich.

Pozwany reprezentowany przez Prezesa (...) i Prezesa (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powód nabył przez zasiedzenie z dniem 01 stycznia 1985 roku prawo własności nieruchomości położonej w P., o powierzchni 0,1800 ha, oznaczonej numerem działki (...), (**dowód: postanowienie - k. 8**) .

Postanowieniem z dnia 29 września 2000 roku Sąd Rejonowy w P. stwierdził, że Ochotnicza Straż Pożarna w P. nabyła przez zasiedzenie prawo własności nieruchomości położonej w P., o powierzchni 1,0300 ha, składającej się z działek o numerach: (...) (**dowód: postanowienie - k. 7**) .

W dniu 08 kwietnia 2015 roku R. K. wniósł do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim pozew o zapłatę przez Zakład (...) R.E. (...) spółkę jawną z siedzibą w O. kwoty 78 000,00 zł za bezprawne ustawienie reklamy materiałów budowlanych na działce o numerze (...) w P.. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. I C 447/15, (**dowód: pozew - k. 128**) .

Wyrokiem z dnia 03 lutego 2016 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I C 447/15, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił powództwo R. K. ustalając, że baner reklamowy pozwanej nie jest posadowiony na działce należącej do powoda, oznaczonej numerem (...), ale na działce stanowiącej własność Ochotniczej Straży Pożarnej w P., oznaczonej numerem (...), (**dowód: wyrok - k. 85**) .

Wyrokiem z dnia 21 października 2016 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 480/16, Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację R. K. od wyroku z dnia 03 lutego 2016 roku, (**dowód: wyrok - k. 130**) .

Powód złożył skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, (**bezsporne**) .

Powód skończył 80 lat. Utrzymuje się z emerytury w wysokości około 850,00 zł. Jest właścicielem nieruchomości zabudowanej położonej w P.. Mieszka sam, nie ma nikogo na utrzymaniu. Choruje, (**dowód: zeznania powoda - k. 140 verte w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 113 verte oraz nagranie z dnia 27 lutego 2017 roku - koperta - k. 145, minuta od 00:11:35 do 00:23:18 i nagranie z dnia 23 stycznia 2017 roku - koperta - k. 145, minuta od 00:05:51 do 00:19:39**) .

Powyższy stan faktyczny jest prawie w całości bezsporny, gdyż został ustalony na podstawie dokumentów, które nie były negowane przez strony.

Sąd oddalił wnioski dowodowe strony powodowej o przeprowadzenie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy I C 447/15 i I ACa 480/1, oprócz pozwu z dnia 08 kwietnia 2015 roku, wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 03 lutego 2016 roku i wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 października 2016 roku, a także o dopuszczenie dowodu z oględzin nieruchomości, ponieważ wnioskowane dowody są nieprzydatne do poczynienia ustaleń w sprawie.

Sąd oddalił wniosek o zawieszenie postępowania do czasu rozpoznania skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, gdyż wynik postępowania po przyjęciu skargi kasacyjnej nie będzie miał żadnego wpływu na rozstrzygnięcie w powyższej sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W rozpatrywanej sprawie powód domaga się zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty 156 000,00 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną mu przez sędziego Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim poprzez wydanie wyroku z dnia 03 lutego 2016 roku, oddalającego jego pozew o zapłatę i Sąd Apelacyjny w Łodzi, poprzez utrzymanie w mocy tego orzeczenia.

Strona pozwana oponując żądaniu pozwu wskazała, że powód

nie przedstawił w sprawie właściwego prejudykatu stwierdzającego niezgodność z prawem wskazanych przez niego orzeczeń, ponadto podniosła, że działanie sądów nie było bezprawne, powód nie wykazał szkody, jak i związku przyczynowego pomiędzy działaniem sądów a wystąpieniem domniemanej szkody.

W świetle powyższego dla oceny zasadności podnoszonych roszczeń koniecznym było ustalenie, czy w istocie wydanie rozstrzygnięcia może stanowić podstawę do żądania naprawienia szkody w myśl przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Poszukując podstawy prawnej wywiedzonego przez powoda żądania należy poddać pod analizę w świetle ustalonego stanu faktycznego, treść zarówno art. 417 k.c. jak i art. 417¹ k.c.

Zgodnie z treścią art. 417¹ § 2 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Powód dochodząc od strony pozwanej zapłaty za szkodę wyrządzoną orzeczeniem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i Sądu Apelacyjnego w Łodzi nie wykazał przesłanek niezbędnych do przypisania odpowiedzialności Skarbowi Państwa w myśl cytowanego przepisu.

Pierwszą przesłanką warunkującą odpowiedzialność Skarbu Państwa wedle powyższego przepisu jest prawomocność orzeczenia, które rzeczoną szkodę miało wyrządzić. W niniejszej sprawie powód domaga się naprawienia szkody wyrządzonej przez orzeczenie Sądu, które w wyniku kontroli instancyjnej, zostało prawomocnie utrzymane w mocy.

Zgodnie z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności i przepisami kodeksu postępowania cywilnego, od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji (art. 367 § 1 k.p.c.). Okolicznością bezsporną w przedmiotowej sprawie było to, że powód zaskarżył orzeczenie Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 03 lutego 2016 roku, a tym samym skorzystał z przysługującego mu uprawnienia do instancyjnej kontroli zapadłego orzeczenia, która nie doprowadziła do jego uchylecia bądź zmiany.

Kolejną, kluczową przesłanką warunkującą uznanie odpowiedzialności Skarbu Państwa w myśl powyższego przepisu jest wcześniejsze stwierdzenie niezgodności z prawem takiego prawomocnego orzeczenia we właściwym postępowaniu, tj. istnienie tzw. prejudykatu. W orzecznictwie wskazuje się, że sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego. Jeżeli ustawa wiąże oznaczone skutki prawne z obowiązywaniem prawomocnego orzeczenia, a jednocześnie reguluje zasady i tryb jego wzruszania z powodu niezgodności z prawem, to prawna skuteczność takich orzeczeń nie może być podważana bezpośrednio w każdym procesie odszkodowawczym, z pominięciem zasad i trybu postępowania zastrzeżonego do kontroli prawomocnych orzeczeń (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 września 2013 roku, I ACa 392/13, LEX nr 1372254). W odniesieniu do prawomocnych orzeczeń zapadłych w postępowaniu cywilnym przewidziane są trzy postępowania prejudycjalne: kasacyjne, o wznowienie postępowania oraz dotyczące skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Zmiana treści art. 417¹ § 2 k.c., dokonana ustawą z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 155, poz. 1037), polegała na uzupełnieniu pierwszego zdania tego przepisu o stwierdzenie „chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej”. Wskazano w ten sposób na możliwość uchylecia obowiązku uzyskania prejudykatu. Istotnym w tym względzie przepisem jest art. 424^{1b} k.p.c., który *expressis verbis* stanowi, że w wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania

z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

W rozpoznawanej sprawie powód wskazał, że wystąpił ze skargą kasacyjną, dlatego też dyspozycja z art. 424^{1b} k.p.c. nie może zostać przez Sąd zastosowana, ponieważ powód skorzystał z przysługujących mu środków prawnych.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że roszczenie powoda z oczywistych względów nie znajduje również uzasadnienia w przepisach art. 417¹ § 1, 3 i 4 k.c. Nie sposób uznać, iż powód domaga się naprawienia szkody wyrządzonej przez wydanie aktu normatywnego w myśl przepisu art. 417¹ § 1 k.c., czy przez niewydanie orzeczenia lub decyzji w myśl przepisu art. 417¹ § 3 k.c. Podobnie należy wykluczyć przepis art. 417¹ § 4 k.c., gdyż w ustalonym stanie faktycznym nie ma mowy o niewydaniu aktu normatywnego, o którym mowa w tym przepisie.

Sąd rozważył ponadto podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa wynikającą z treści art. 417 § 1 k.c. , zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa. Przez „niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie”, przy uwzględnieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji , rozumie się działanie sprzeczne z przepisami, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem jego źródeł. Innymi słowy, chodzi o każde obiektywnie sprzeczne z prawem działanie władzy publicznej. W odniesieniu jednak do prawomocnych orzeczeń sądowych przyjęto inne, autonomiczne pojęcie bezprawności, w wymienionym wyżej art. 417¹ § 2 k.c. w postaci „orzeczenia niezgodnego z prawem”.

Powyzsza kategoria „bezprawności judykacyjnej” z art. 417¹ § 2 k.c. jest węższa od bezprawności obiektywnej z art. 417 § 1 k.c. Względ na specyfikę władzy sądowniczej obdarzonej w atrybut niezawisłości sędziowskiej sprzeciwia się przyjęciu, że każde obiektywnie niezgodne z prawem orzeczenie, niezależnie od stopnia tej niezgodności, stanowi działanie, które może być źródłem odpowiedzialności Skarbu Państwa. Działalność orzecznicza sądów wymaga zapewnienia sędziom pewnego zakresu władzy dyskrecjonalnej, ponadto polega ona na konieczności interpretacji i stosowania przepisów zawierających pojęcia nieostre i ocenne , co może prowadzić do przyjmowania różnych interpretacji przez sądy tych samych przepisów w podobnych stanach faktycznych.

Z tych względów, ustawodawca w stosunku do ogólnego przepisu zawartego w art. 417 § 1 k.c. , regulującego odpowiedzialność odszkodowawczą za bezprawne działania władzy publicznej, przyjął odrębną regulację prawną, obecnie zawartą w art. 417¹ § 2 k.c. , dotyczącą odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem. Istota tego przepisu dotyczy przyjęcia specyficznie rozumianej przesłanki bezprawności działania w postaci orzeczenia niezgodnego z prawem oraz sposobu jej stwierdzenia co do zasady w odrębnym postępowaniu.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że roszczenie powoda nie znajduje uzasadnienia w art. 417 k.p.c., który jako materialnoprawna podstawa powództwa o odszkodowanie, wymaga wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, w tym istnienia szkody i normalnego związku przyczynowego (art. 361 k.c.) pomiędzy tą szkodą a zdarzeniem sprawczym, jakim jest wydanie wyroku, które nadto nosi znamiona bezprawności. Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia , spoczywa na osobie , która wywodzi z nich skutki prawne , przy czym sąd nie ma obowiązku przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.), a obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego

w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., sygn. akt I ACa 1457/03, OSA 2005/3/12).

Powód, który domagał się zasądzenia odszkodowania, powinien zatem wykazać wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, w tym wyraźnego i ścisłego wskazania wysokości szkody. Przy czym należy wskazać,

że nieuwzględnienie powództwa w żądanej wysokości nie może być utożsamiane z wyrządzeniem szkody (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2016 roku, II CNP 24/ 16, Legalis nr 1565007).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że zgromadzony w sprawie materiał dowody nie dostarcza podstaw do uznania odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. Powód nie wykazał, by na skutek tych działań w wymienionej sprawie poniósł szkodę majątkową bądź niemajątkową, pozostającą z takimi zdarzeniami w normalnym związku przyczynowym.

Z tych wszystkich względów powództwo podlegało oddaleniu w całości, o czym Sąd orzekł, jak w pkt 1 wyroku.

Sąd nie obciążył powoda kosztami zastępstwa prawnego, o czym orzekł, jak w pkt 2 wyroku, na podstawie art. 102 k.p.c., z uwagi na jego trudną sytuację finansową i majątkową (powód utrzymuje się z emerytury w wysokości 850,00 zł miesięcznie i przewlekle choruje).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd orzekł, jak w pkt 3 wyroku, na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 4 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03 października 2016 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2016., poz.1714).